

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Εικοστή Ένατη σύνοδος

ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 44 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣΚαταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Ελλάδα

1. Η Επιτροπή εξέτασε την αρχική έκθεση της Ελλάδας (CRC/C/28/Add.17) κατά τις συναντήσεις της υπ' αριθμ. 753 και 754 (δες CRC/C/SR. 753-754), που έλαβαν χώρα στις 16 Ιανουαρίου 2002, και υιοθέτησε¹ τα ακόλουθα συμπεράσματα.

A. Εισαγωγή

2. Η Επιτροπή καλοδέχεται την κατάθεση της αρχικής έκθεσης του Κράτους μέλους καθώς και των γραπτών απαντήσεων στον κατάλογο των θεμάτων του (CRC/C/Q/GRE/1). Η Επιτροπή εκφράζει τη λύπη της διότι αφενός μεν η αρχική έκθεση κατατέθηκε με αργοπορία 5 χρόνων, αφετέρου δε το Κράτος δεν έχει εκδώσει ακόμα ένα Βασικό κείμενο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η έκθεση συμπεριλάμβανε πολύ χρήσιμες πληροφορίες για το νομοθετικό πλαίσιο το σχετικό με την υλοποίηση της Σύμβασης στο Κράτος μέλος, ενώ δεν είχε επαρκείς πληροφορίες για τις επιδράσεις της υλοποίησης της ίδιας της Σύμβασης. Η Επιτροπή σημειώνει με λύπη της ότι η έκθεση δεν συμπεριλάμβανε ένα ειδικό τμήμα για τα γενικά μέτρα υλοποίησης, όπως απαιτείται από τις οδηγίες της Επιτροπής για τη μορφή των εκθέσεων (CRC/C/5). Αναφορικά με τις απαντήσεις του Κράτους μέλους στον κατάλογο των θεμάτων, η Επιτροπή καλοδέχεται τις αναλυτικές πληροφορίες που υποβλήθηκαν. Η Επιτροπή καλοδέχεται τη μεγάλη αντιπροσωπεία του Κράτους μέλους, αποτελούμενη από ειδικούς προερχόμενους από διάφορα υπουργεία που συνέβαλαν στον ενημερωτικό διάλογο που έλαβε χώρα.

B. Θετικοί παράγοντες

3. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η Σύμβαση αποτελεί μέρος του εθνικού νομοθετικού πλαισίου και υπερισχύει της εσωτερικής νομοθεσίας.
4. Η Επιτροπή καλοδέχεται την πρόσφατη επικύρωση από το Κράτος μέλος της Σύμβασης ΔΟΕ (ILO) 182 που αφορά την Απαγόρευση και Άμεση Δράση για την Εξάλειψη των Χείριστων Μορφών Παιδικής Εργασίας.
5. Η Επιτροπή καλοδέχεται: το νόμο (2646/1998) για την ανάπτυξη του εθνικού συστήματος κοινωνικής μέριμνας· το νόμο (2716/2001) για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας· το νόμο (2889/2001) για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό του εθνικού συστήματος υγείας δημιουργώντας, μεταξύ άλλων, ένα αποκεντρωμένο σύστημα που δύναται να συμβάλλει στην καλύτερη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας για παιδιά, και συγκεκριμένα αυτά που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές· το νόμο (2920/2001) για

¹ Κατά την υπ' αριθμ. 777 συνάντησή της, που έλαβε χώρα την 1η Φεβρουαρίου 2002.

την καθιέρωση ενός σώματος επιθεωρητών των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.

6. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης την καθιέρωση ενός Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα των Παιδιών για την επίβλεψη και υλοποίηση της Σύμβασης.
7. Η Επιτροπή σημειώνει, τέλος, τις προσπάθειες για την αύξηση της πληροφόρησης για τα δικαιώματά τους ανάμεσα στα παιδιά και για την ευαισθητοποίησή τους απέναντι σε παγκόσμια θέματα μέσω, μεταξύ άλλων, της υλοποίησης του προγράμματος «Τα Σχολεία ως υπερασπιστές των παιδιών» και του προγράμματος «τα παιδιά γράφουν και ζωγραφίζουν για τα δικαιώματά τους».
8. Η Επιτροπή σημειώνει την καθιέρωση της Βουλής των Εφήβων και των Μαθητικών Συμβουλίων.

Γ. Παράγοντες και δυσκολίες που εμποδίζουν την υλοποίηση της Σύμβασης

9. Η Επιτροπή σημειώνει ότι το Κράτος μέλος αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις με την ανάπτυξη μίας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, που περιλαμβάνει διαφορετικές γλώσσες, εθνοτικά και θρησκευτικά υπόβαθρα.
10. Σε μία εποχή αστυφιλίας, η Επιτροπή σημειώνει τις δυσκολίες που τίθενται, κατά την υλοποίηση της Σύμβασης, ως προς τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών σε μερικές απομονωμένες και αγροτικές κοινότητες.

Δ. Κύρια θέματα ανησυχιών, προτάσεις και συστάσεις

Δ1. Γενικά μέτρα υλοποίησης

Νομοθεσία

11. Η Επιτροπή σημειώνει τις συνεχιζόμενες προσπάθειες του Κράτους μέλους για την εισαγωγή σχετικής νομοθεσίας. Η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί διότι μερικές πτυχές της εσωτερικής νομοθεσίας είναι ακόμα ασύμβατες με τις αρχές και τις διατάξεις της Σύμβασης και διότι η υλοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας πρέπει να βελτιωθεί.
12. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
  - α) Να εναρμονίσει τη νομοθεσία με τις αρχές και τις διατάξεις της Σύμβασης.
  - β) Να ενισχύσει την υλοποίηση της εσωτερικής νομοθεσίας για τη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών.
  - γ) Να καθιερώσει ένα μηχανισμό και ένα χρονικό πλαίσιο για την υλοποίηση της Σύμβασης ΔΟΕ (ILO) 182.
  - δ) Να προχωρήσει προς την επικύρωση της Σύμβασης της Χάγης του 1993 για την Προστασία των Παιδιών και Συνεργασία Σχετικά με τη Διακρατική Υιοθεσία.

Υλοποίηση και συντονισμός

13. Ενώ σημειώνει την εμπλοκή πολλών υπουργείων στην υλοποίηση της Σύμβασης, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί:
  - α) Για την απουσία σαφούς δομής ή σώματος για το συντονισμό της υλοποίησης της Σύμβασης τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και, μέσω της διαδικασίας της αποκέντρωσης, σε τοπικό επίπεδο.

- β) Για την ύπαρξη αξιοσημείωτων διαφοροποιήσεων στην υλοποίηση της Σύμβασης ανάμεσα σε αστικές και αγροτικές περιοχές.

14. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να θεσμοθετήσει ένα συντονιστικό σώμα με κατάλληλη αρμοδιότητα και επαρκείς ανθρώπινους, οικονομικούς και άλλου είδους πόρους ώστε να υποστηρίξει έναν αποτελεσματικό συντονισμό για την πλήρη υλοποίηση της Σύμβασης.
- β) Να εφαρμόσει μέτρα ώστε να μειώσει τις διαφοροποιήσεις στην υλοποίηση της Σύμβασης και να διασφαλίσει την ίση πρόσβαση σε υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η κοινωνική πρόνοια και σε άλλες υπηρεσίες, για όλα τα παιδιά περιλαμβανομένων αυτών που βρίσκονται σε απομονωμένες περιοχές.

Αποκέντρωση

15. Σημειώνοντας την πρόοδο του Κράτους μέλους στην αποκέντρωση των υπηρεσιών υγείας, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί ότι πολλές υπηρεσίες θεμελιώδεις για την υλοποίηση της Σύμβασης παραμένουν συγκεντρωμένες στις βασικές πόλεις.

16. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενισχύσει τη συνολική υλοποίηση της Σύμβασης σε όλη τη χώρα, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην υλοποίηση της σε αγροτικές και μικρές νησιώτικες κοινότητες, καθώς και ανάμεσα σε εθνοτικές, εθνικές, πολιτισμικές και άλλες ομάδες του πληθυσμού, μέσα και από συνεχιζόμενες προσπάθειες ενίσχυσης της παρουσίας των επαγγελματιών υγείας και εκπαίδευσης σε τέτοιες κοινότητες.
- β) Να υλοποιήσει άμεσα τους νόμους για την αποκέντρωση των υπηρεσιών υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών.

Ανεξάρτητη επίβλεψη

17. Στα πλαίσια της καθιέρωσης του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα των Παιδιών και με δεδομένη την ύπαρξη του Συνηγόρου του Πολίτη και της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Επιτροπή ανησυχεί ότι υπάρχει έλλειψη σαφούς κατανομής έργου ανάμεσα σε αυτούς τους φορείς που ενδέχεται να επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματική επίβλεψη της υλοποίησης της Σύμβασης.

18. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ορίσει με σαφήνεια το ρόλο καθενός από τους παραπάνω φορείς και να διασφαλίσει την αποτελεσματική επίβλεψη της Σύμβασης, σύμφωνα με τις Αρχές του Παρισιού, η οποία να είναι εύκολα προσιτή στα παιδιά και να μπορεί να χειριστεί ανεξάρτητες αναφορές κατά τρόπο που να σέβεται την παιδική ευαισθησία.
- β) Να συνεχίσει τις προσπάθειές της για την ανάπτυξη του έργου του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα των Παιδιών μέσω της έγκαιρης υλοποίησης του νόμου για το Παρατηρητήριο.

Σχέδιο Δράσης και πολιτική για τα δικαιώματα του παιδιού

19. Ενώ σημειώνει την ύπαρξη πολυάριθμων σχεδίων δράσης και πολιτικών που επικεντρώνονται σε συγκεκριμένα θέματα ενδιαφέροντος για τα παιδιά, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί για την έλλειψη γενικού σχεδίου δράσης για τα δικαιώματα των παιδιών και ολοκληρωμένης πολιτικής για τα δικαιώματα του παιδιού.

20. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να αναπτύξει επείγοντως και να εφαρμόσει ολοκληρωμένη πολιτική για τα δικαιώματα του παιδιού και σχέδιο δράσης.

Πόροι για παιδιά

21. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι το ποσοστό του προϋπολογισμού που διατίθεται για την υγεία και την εκπαίδευση των παιδιών δεν είναι σαφές ενώ αυτά που διατίθενται για τη δημόσια εκπαίδευση φαίνεται να είναι χαμηλά.
22. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να διευκρινίσει τα κονδύλια του προϋπολογισμού που διατίθενται για κοινωνικές υπηρεσίες και να διασφαλίσει ότι, ιδιαίτερα για την εκπαίδευση και υπό το φως του άρθρου 4 της Σύμβασης, διατίθενται «στο μέγιστο βαθμό...των διαθέσιμων πόρων».

Στοιχεία

23. Η Επιτροπή ανησυχεί για την έλλειψη ενημερωμένων και κατανοητών στοιχείων αναφορικά με την υλοποίηση της Σύμβασης και, συγκεκριμένα, διότι τα στοιχεία που συλλέγονται από ανεξάρτητα υπουργεία και άλλα όργανα δεν ενσωματώνονται σε έναν κεντρικό μηχανισμό συλλογής στοιχείων.
24. Σημειώνοντας τις υπάρχουσες προσπάθειες του Κράτους μέλους στον τομέα αυτό, η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
  - α) Να ενισχύσει τις προσπάθειές του να αναπτύξει συστήματα συγκέντρωσης στοιχείων και δεικτών σύμφωνων με τη Σύμβαση, και που να καλύπτουν όλα τα παιδιά έως την ηλικία των 18 ετών, περιλαμβάνοντας έμφαση σε αυτά που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα, όπως είναι τα παιδιά θύματα κακοποίησης, παραμέλησης και κακομεταχείρισης· παιδιά με ειδικές ανάγκες· παιδιά που δεν είναι πολίτες του Κράτους μέλους· παιδιά που ανήκουν σε διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες· παιδιά που είναι σε σύγκρουση με το νόμο· παιδιά που δουλεύουν· υιοθετημένα παιδιά· και παιδιά που ζουν στους δρόμους και σε αγροτικές περιοχές.
  - β) Να διασφαλίσει ότι τα στοιχεία που συλλέγονται αναλύονται κατά, μεταξύ άλλων, ηλικία και φύλο, και περιλαμβάνουν ενημερωμένες πληροφορίες για τα συναφή κονδύλια του προϋπολογισμού που διατίθενται για την υλοποίηση της Σύμβασης.
  - γ) Να διασφαλίσει ότι τα στοιχεία που συλλέγονται από διαφορετικά Υπουργεία και άλλα όργανα συγκεντρώνονται κεντρικά και χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση, εκτίμηση και ενίσχυση πολιτικών και προγραμμάτων για την αποτελεσματική υλοποίηση και επίβλεψη της Σύμβασης.

Συνεργασία με ΜΚΟ

25. Ενώ σημειώνει την εμπλοκή μερικών ΜΚΟ στην προετοιμασία της αρχικής έκθεσης του Κράτους μέλους, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί ότι άλλες σχετικές ΜΚΟ που εργάζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών και περιλαμβανομένων ΜΚΟ από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και πολιτισμικές ομάδες, δεν συμπεριλήφθηκαν στη διαδικασία και ότι η επικοινωνία με ένα τμήμα της κοινότητας των ΜΚΟ είναι μέχρι τώρα ανεπαρκής.
26. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να κάνει κάθε προσπάθεια για να βελτιώσει περαιτέρω τη συνεργασία και συντονισμό σε τακτική βάση με ΜΚΟ και να τις εμπλέξει στο πλαίσιο της υλοποίησης της Σύμβασης, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία σε ΜΚΟ που εργάζονται για λογαριασμό των δικαιωμάτων των παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και πολιτισμικές ομάδες, όπως οι Ρομά.

Διάδοση της Σύμβασης

27. Αναγνωρίζοντας τις προσπάθειες του Κράτους μέλους σε αυτό το θέμα, η Επιτροπή ανησυχεί ότι η γνώση και η κατανόηση της Σύμβασης ανάμεσα σε παιδιά, επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες και ανάμεσα στο κοινό γενικά, είναι ακόμα ανεπαρκής. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή ανησυχεί ότι η Σύμβαση δεν έχει μεταφραστεί στις γλώσσες, εκτός από την ελληνική, τις οποίες διαβάζουν κάποια τμήματα του πληθυσμού, όπως είναι η γλώσσα των Ρομά.

28. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενισχύσει τις προσπάθειές του για παροχή επιμόρφωσης σε επαγγελματίες – όπως δάσκαλοι, επαγγελματίες στο χώρο της υγείας περιλαμβανομένων των ειδικών ψυχολογικής μέριμνας, κοινωνικοί λειτουργοί, στελέχη των διοικητικών αρχών, δικαστές, δικηγόροι και στελέχη εθνικών υπουργείων και τοπικής αυτοδιοίκησης με αρμοδιότητα για τα δικαιώματα των παιδιών – παιδιά, γονείς και το γενικότερο πληθυσμό, διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες, σχετικά με τη Σύμβαση και τις αρχές και διατάξεις της και τα υπόλοιπα σχετικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, κατά τρόπο συστηματικό και συνεχή.**
- β) Να υιοθετήσει μέτρα για να διασφαλίσει ότι η εκπαίδευση και/ή οι εκστρατείες ενημέρωσης φθάνουν, μεταξύ άλλων, πληθυσμούς σε αγροτικές κοινότητες και αγράμματα άτομα.**
- γ) Να διασφαλίσει ότι μεταφρασμένες εκδόσεις της Σύμβασης διαδίδονται, ανάλογα με τις ανάγκες, στις γλώσσες που ομιλούνται στο Κράτος μέλος από τις διαφορετικές ομάδες που αναφέρονται στην παράγραφο 28 (α) αυτών των καταληκτικών παρατηρήσεων.**

Δ2 Ορισμός του παιδιού

29. Σημειώνοντας την ένδειξη από το Κράτος μέλος διάθεσης να αλλάξει τη νομοθεσία και να ορίσει την ηλικία της ενηλικίωσης ενιαία στα 18 χρόνια, και σημειώνοντας την Ειδική Επιτροπή που έχει οριστεί για το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή ανησυχεί:

- α) Για τις ασυνέπειες στους ορισμούς του παιδιού στη νομοθεσία του Κράτους μέλους, περιλαμβανομένου ότι στον αστικό κώδικα ανήλικος είναι άτομο που δεν έχει κλείσει τα 18, ενώ στον ποινικό κώδικα ανήλικος είναι άτομο που δεν έχει κλείσει τα 17.**
- β) Ότι η εσωτερική νομοθεσία επιτρέπει τη στρατολόγηση από τις ένοπλες δυνάμεις παιδιών ηλικίας 17 ετών.**

30. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να καταστήσει σαφή την ηλικία της ενηλικίωσης, και ιδιαίτερα σε σχέση με τον ποινικό κώδικα και τη διεθνή πρακτική που προβλέπει τα πρότυπα για τη δικαιοσύνη ανηλίκων να καλύπτουν παιδιά ηλικίας μέχρι 18 ετών.**
- β) Να αυξήσει, στα πλαίσια των προνοιών του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις που υπογράφηκε από το Κράτος μέλος το Σεπτέμβριο του 2000, τη ελάχιστο όριο ηλικίας στο οποίο άτομα μπορούν να στρατολογηθούν στις ένοπλες δυνάμεις τουλάχιστον στην ηλικία των 18 ετών.**

Δ3. Γενικές αρχές

31. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι οι αρχές για μη διάκριση (άρθρο 2 της Σύμβασης), για το καλύτερο συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3) και για το σεβασμό των απόψεων του παιδιού (άρθρο 12) δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στη νομοθεσία και τις διοικητικές

και δικαστικές αποφάσεις του Κράτους μέλους, καθώς επίσης και στις πολιτικές και τα προγράμματα που σχετίζονται με τα παιδιά.

32. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενσωματώσει κατάλληλα τις γενικές αρχές της Σύμβασης, ιδιαίτερα τις πρόνοιες των άρθρων 2, 3 και 12, σε όλη τη σχετική νομοθεσία που αφορά τα παιδιά και να τις εφαρμόσει σε όλες τις πολιτικές, δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις, καθώς επίσης και σε σχέδια, προγράμματα και υπηρεσίες που έχουν αντίκτυπο στα παιδιά.
- β) Να χρησιμοποιήσει αυτές τις διατάξεις στην καθοδήγηση του σχεδιασμού και της δημιουργίας πολιτικών σε κάθε επίπεδο, καθώς επίσης και της δράσης που αναλαμβάνουν κοινωνικοί φορείς, φορείς υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και ποινικοί και άλλοι φορείς.

Μη διάκριση

33. Ενώ σημειώνει τη νομοθεσία του Κράτους μέλους κατά της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί βαθύτατα:

- α) Για τις διακρίσεις, περιλαμβανομένων κάποιων κοινωνικών διακρίσεων και περιπτώσεων ξενοφοβίας σε βάρος, μεταξύ άλλων, παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες στο Κράτος μέλος.
- β) Για το γεγονός ότι η εσωτερική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει απαγόρευση των διακρίσεων για λόγους αναπηρίας.

34. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενισχύσει επείγοντως τις προσπάθειές του ώστε να βάλει ένα τέλος σε όλες τις μορφές διακρίσεων που επηρεάζουν τα παιδιά, όπως προβλέπεται από το άρθρο 2 της Σύμβασης, περιλαμβανομένων και μέσω της ενίσχυσης της υλοποίησης των νόμων για τη μη διάκριση και ευκαιριών για τα παιδιά και τους γονείς τους, θύματα διακρίσεων να καταφεύγουν στην προστασία της δικαιοσύνης.
- β) Να τροποποιήσει την εσωτερική νομοθεσία ώστε να διασφαλίσει την απαγόρευση των διακρίσεων για λόγους αναπηρίας.
- γ) Να εφαρμόσει μέτρα ώστε να διασφαλίσει ίση πρόσβαση σε υπηρεσίες, όπως εκπαίδευση και υγεία, κοινωνική πρόνοια και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, για όλα τα παιδιά χωρίς διαφοροποίηση, περιλαμβανομένων των παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες.
- δ) Να εισαγάγει εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για την ανεκτικότητα και το σεβασμό του άλλου.

35. Η Επιτροπή ζητά να περιληφθούν, στην επόμενη περιοδική έκθεση, συγκεκριμένες πληροφορίες για τα μέτρα και προγράμματα τα σχετικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού που ανέλαβε το Κράτος μέλος στη συνέχεια της Διακήρυξης και του Προγράμματος Δράσης που υιοθετήθηκαν από την Παγκόσμια Σύνοδο του 2001 Κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων, της Ξενοφοβίας και της Συναφούς Μισαλλοδοξίας και λαμβάνοντας υπόψη το Γενικό Σχόλο Νο. 1 για το άρθρο 29(1) της Σύμβασης (στόχοι της εκπαίδευσης).

Ζωή, επιβίωση και ανάπτυξη

36. Η Επιτροπή ανησυχεί:

- α) Για τον πολύ υψηλό βαθμό ατυχημάτων, ειδικά τροχαίων ατυχημάτων και κατ' οίκον ατυχημάτων δηλητηρίασης, των οποίων τα παιδιά είναι θύματα στο Κράτος μέλος.
- β) Για τα πολύ άσχημα στατιστικά δεδομένα για την εκπαίδευση και την υγεία που αφορούν τα παιδιά από τις κοινότητες των Ρομά.

37. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να πάρει μέτρα ώστε:

- α) Να δράσει προληπτικά για τα τροχαία ατυχήματα και κατ' οίκον ατυχήματα δηλητηρίασης που αφορούν παιδιά.**
- β) Να βελτιώσει το σεβασμό για τα δικαιώματα ζωής, επιβίωσης και ανάπτυξης των παιδιών Ρομά, και μέσω προληπτικών δράσεων εκ μέρους των αρμόδιων αρχών.**

Σεβασμός για τις απόψεις του παιδιού

38. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι οι απόψεις των παιδιών δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη στο πλαίσιο των δικαστικών και διοικητικών αποφάσεων, όπως και στα πλαίσια διαδικασιών για την επιμέλεια των παιδιών που ακολουθούν το χωρισμό των γονέων και των αποφάσεων για την τοποθέτηση ενός παιδιού σε ένα κρατικό ίδρυμα, ανάδοχη οικογένεια ή για άλλου είδους εναλλακτικής φροντίδας. Η Επιτροπή επίσης ανησυχεί ότι η Βουλή των Εφήβων δεν αντιπροσωπεύει τις απόψεις ενός αρκετά ευρέως φάσματος παιδιών στο Κράτος μέλος.

39. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενισχύσει τις προσπάθειές του, περιλαμβανομένων των νομοθετικών, ώστε να διασφαλίσει ότι οι απόψεις των παιδιών ακούγονται και λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις δικαστικές, διοικητικές και άλλες αποφάσεις που τα επηρεάζουν και ανάλογα με την ηλικία και ωριμότητα του παιδιού.**
- β) Να διασφαλίσει ότι το η Βουλή των Εφήβων είναι αντιπροσωπευτική όλων των τμημάτων του παιδικού πληθυσμού του Κράτους μέλους, περιλαμβανομένων των παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες.**

Δ4. Πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες

Δικαίωμα σε όνομα και ταυτότητα

40. Η Επιτροπή ανησυχεί:

- α) Ότι το δικαίωμα μερικών παιδιών, και ιδιαίτερα παιδιών μελών κάποιων διαφορετικών εθνοτικών, θρησκευτικών, γλωσσικών και πολιτισμικών ομάδων όπως είναι οι Ρομά, στη ληξιαρχική καταγραφή της γέννησής τους δεν είναι σεβαστό ως αποτέλεσμα έλλειψης πληροφοριών για τις διαδικασίες καταγραφής γεννήσεων, ελλείψεως νομικής αντιπροσώπευσης για μερικές ομάδες του πληθυσμού και ελλείψεως επαρκώς αποκεντρωμένων υπηρεσιών.
- β) Ότι άτομα που μιλούν μία γλώσσα άλλη από την ελληνική, περιλαμβανομένων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, δυσκολεύονται να δώσουν ονόματα στα παιδιά τους στη μητρική τους γλώσσα.

41. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να διασφαλίσει:

- α) Ότι όλα τα παιδιά καταγράφονται κατά τη γέννησή τους, και μέσω της βελτίωσης της παροχής πληροφοριών για, και της ευκολότερης πρόσβασης στα ληξιαρχεία.**
- β) Ότι όλα τα παιδιά δύνανται να καταγράφονται και να χρησιμοποιούν τα πλήρη αρχικά ονόματά τους όπως αυτά επιλέγονται από τα ίδια, τους γονείς τους ή άλλο νόμιμο κηδεμόνα.**

Βία και κακομεταχείριση

42. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι:

- α) Όπως αναφέρεται στην έκθεση του Κράτους μέλους, ένα ποσοστό περίπου 60% των γονέων επιβάλλουν σωματική τιμωρία στα παιδιά.
- β) Αν και η σωματική ποινή στα σχολεία απαγορεύεται από το νόμο, δεν απαγορεύεται μέσα στην οικογένεια.

43. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να απαγορεύσει με νόμο όλες τις μορφές βίας ενάντια στα παιδιά, περιλαμβανομένης της σωματικής τιμωρίας, σε όλα τις περιπτώσεις, περιλαμβανομένου και μέσα στην οικογένεια.
- β) Να αναλάβει εκστρατείες εκπαίδευσης και ενημέρωσης ώστε να πληροφορήσει, μεταξύ άλλων, δασκάλους, γονείς, ιατρικό προσωπικό και στελέχη διοικητικών αρχών για τη βλάβη που προκαλεί η βία, περιλαμβανομένης της σωματικής τιμωρίας, και για τις εναλλακτικές μη βίαιες μορφές διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

Θρησκευτική ελευθερία

44. Η Επιτροπή εκφράζει την ανησυχία της για αναφορές για διοικητικές και κοινωνικές πιέσεις που ασκούνται σε παιδιά που ανήκουν σε θρησκευτικές μειονότητες, περιλαμβανομένης, για παράδειγμα, της απαίτησης το απολυτήριο λυκείου ενός μαθητή να αναφέρει, όταν αυτή είναι η περίπτωση, ότι ένας μαθητής δεν ανήκει στην Ελληνική Ορθόδοξη θρησκεία.

45. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να διασφαλίσει ότι η θρησκευτική ταυτότητα ενός παιδιού, ή η έλλειψη αυτής, για κανένα λόγο δεν εμποδίζει το σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων για μη διάκριση και προστασία προσωπικών δεδομένων, για παράδειγμα στο πλαίσιο των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στα πιστοποιητικά αποφοίτησης σχολείου.

Πρόσβαση σε πληροφορίες

46. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι τα παιδιά και οι οικογένειές τους που δεν μιλούν, διαβάζουν ή γράφουν άνετα τα Ελληνικά, και παιδιά από κάποιες απομονωμένες περιοχές του Κράτους μέλους, και από μερικές διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες, δεν έχουν πάντα κατάλληλη πρόσβαση σε πληροφορίες αναφορικά, για παράδειγμα, με τη κοινωνική πρόνοια ή τη νομική βοήθεια, και σε πληροφορίες που αντικατοπτρίζουν την πολυπολιτισμική φύση του Κράτους μέλους. Η Επιτροπή ανησυχεί επίσης ότι μερικές επίσημες πληροφορίες, κυρίως μέσω του διαδικτύου, παραμένουν εύκολα προσβάσιμες σε παιδιά.

47. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να κάνει επιπρόσθετες προσπάθειες ώστε να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά και οι οικογένειές τους έχουν πρόσβαση σε ουσιαστικές πληροφορίες που αφορούν τα δικαιώματά τους, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε απομονωμένες ομάδες και αυτές που δεν επικοινωνούν εύκολα στα Ελληνικά.
- β) Να προωθήσει την ανάπτυξη και διαθεσιμότητα, περιλαμβανομένου και μέσω του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, μίας ευρείας ποικιλίας πληροφοριών, που να αντικατοπτρίζει την πολιτισμική διαφοροποίηση του πληθυσμού του Κράτους μέλους.
- γ) Να πάρει περαιτέρω μέτρα ως προς την προστασία των παιδιών από επίσημες πληροφορίες, περιλαμβανομένων αυτών στο διαδίκτυο.

Δ5. Οικογενειακό περιβάλλον και εναλλακτική μέριμνα

Βοήθεια σε γονείς

48. Η Επιτροπή ανησυχεί:

- α) Για το υψηλό ποσοστό ατόμων (19,5%) που υπολογίζεται ότι ζουν κάτω από το κατώτερο όριο φτώχειας και για το ότι, από αυτή την άποψη, τα δικαιώματα μερικών παιδιών, περιλαμβανομένου και για ένα οικογενειακό περιβάλλον, ενδέχεται να παραβιάζονται.
- β) Ότι το σύστημα χρηματικών «επιδομάτων», που παρέχονται από το Κράτος για να βοηθήσει στη μέριμνα των παιδιών σε ειδικές καταστάσεις όπως είναι το χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, δεν παρέχονται στα ίδια τα παιδιά αλλά μάλλον στις μητέρες, ασχέτως αν φροντίζουν τα παιδιά τους.
- γ) Ότι το ποσό αυτών των χρηματικών επιδομάτων είναι υπερβολικά χαμηλό και, επιπρόσθετα, ότι πολλές οικογένειες Ρομά δεν λαμβάνουν καθόλου αυτά τα επιδόματα.

49. Υπό το φως του άρθρου 18, η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενισχύσει τις προσπάθειές του για προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών για ένα οικογενειακό περιβάλλον, περιλαμβανομένου μέσω της μείωσης του αριθμού των ατόμων που ζουν στη φτώχεια και μέσω της εγγύησης της πρόσβασης για όλα τα παιδιά και τους γονείς που έχουν ανάγκη, σε οικονομική βοήθεια δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή, από αυτή την άποψη, σε παιδιά και γονείς από κοινότητες Ρομά.
- β) Να τροποποιήσει τις διαδικασίες πληρωμής των οικογενειακών επιδομάτων ώστε να διασφαλίσει ότι αυτή η οικονομική βοήθεια παρέχεται στο/στα πρόσωπο/α που υπό τις παρούσες συνθήκες φροντίζει/ουν τα παιδιά που αποσκοπείται να επωφεληθούν από αυτά τα επιδόματα.
- γ) Να εξετάσει την αύξηση της οικονομικής στήριξης για τις οικογένειες που ζουν σε φτώχεια στο μέγιστο βαθμό των διαθέσιμων πόρων.

Κακοποίηση και παραμέληση

50. Ενώ αναγνωρίζει τις πολλές δραστηριότητες του Ινστιτούτου Υγείας Παιδιού στον τομέα της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης και το νέο νομοσχέδιο για την καθιέρωση του νομικού παραστάτη για το παιδί-θύμα, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί:

- α) Για την απουσία εθνικών στατιστικών στοιχείων για περιπτώσεις παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης.
- β) Για ενδείξεις ότι φυσική, ψυχολογική, και σεξουαλική κακοποίηση είναι διαδεδομένη στην οικογένεια και στα ιδρύματα φροντίδας του παιδιού.
- γ) Ότι κοινωνικοί, ιατρικοί και άλλοι υπηρεσιακοί πόροι μέσω των οποίων το Κράτος μέλος μπορεί να δώσει μία απάντηση στην κακοποίηση και την παραμέληση είναι κατά κύριο λόγο περιορισμένοι στην Αθήνα και ότι ακόμα και εκεί είναι ανεπαρκείς.

51. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να βελτιώσει τη συλλογή στοιχείων του αναφορικά με την κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών περιλαμβανομένης της σεξουαλικής κακομεταχείρισης στην οικογένεια.
- β) Να αναπτύξει και να εφαρμόσει ένα εθνικό πρόγραμμα για την πρόληψη και μείωση των περιπτώσεων της παιδικής κακοποίησης και της παραμέλησης των παιδιών στην οικογένεια και σε ιδρύματα, μεταξύ άλλων, μέσω της διεξαγωγής εκστρατειών αύξησης της ενημέρωσης και μέσω της παροχής κατάλληλης βοήθειας σε οικογένειες με ανάλογη επικινδυνότητα.
- γ) Να αναπτύξει και να εφαρμόσει ένα αποτελεσματικό σύστημα για την αναφορά και δήλωση περιπτώσεων παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης, κατάλληλα μέτρα για την προστασία παιδιών-θυμάτων και την παροχή βοήθειας

αποκατάστασης και δίωξης και μεταχείρισης φερομένων δραστών κακοποίησης και παραμέλησης.

- δ) Να ενισχύσει την ικανότητα κοινωνικών υπηρεσιών σε όλη τη χώρα να αναγνωρίζουν και να μεταχειρίζονται περιπτώσεις κακοποίησης και παραμέλησης παιδιών περιλαμβανομένων αυτών για φυσική και ψυχολογική θεραπεία και κοινωνική επανένταξη των θυμάτων βιασμού, κακοποίησης, παραμέλησης, κακομεταχείρισης, βίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης, σύμφωνα με το άρθρο 39 της Σύμβασης· και να πάρει μέτρα ώστε να εμποδίσει την ποινικοποίηση και στιγματισμό των θυμάτων· να ενισχύσει τη χρήση μεθόδων για την έρευνα και παρουσίαση στοιχείων στο δικαστήριο με ευαισθησία προς τα παιδιά, και τη διαθεσιμότητα ομάδων βοήθειας στα παιδιά από ειδικούς από πολλούς επιστημονικούς κλάδους, περιλαμβανομένων ψυχοκοινωνικών συμβούλων· και να διασφαλίσει ότι η εσωτερική νομοθεσία παρέχει κατάλληλη προστασία για όλα τα παιδιά, κορίτσια και αγόρια, από σεξουαλική και άλλου είδους κακοποίηση.
- ε) Να λάβει υπόψη της τις συστάσεις της Επιτροπής που υιοθετήθηκαν στις ημέρες γενικής συζήτησης το 2000 και το 2001 για τα παιδιά και τη βία (CRC/C/100, παραγ. 688, και/CRC/C/111, παραγ. 701-745).

Παιδική επιμέλεια

52. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι, σχετικά με το χωρισμό μερικών Μουσουλμάνων γονέων, η επιμέλεια των παιδιών κάτω από κάποια ηλικία παραχωρείται συστηματικά στις μητέρες και η επιμέλεια των παιδιών πάνω από κάποια ηλικία παραχωρείται συστηματικά στους πατέρες, χωρίς να δίνεται η απαιτούμενη προσοχή στο καλύτερο συμφέρον και τη γνώμη του παιδιού.
53. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της Σύμβασης στο πλαίσιο των αποφάσεων για την παιδική επιμέλεια περιλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της υποχρέωσης να εξεταστεί κατάλληλα το καλύτερο συμφέρον και οι απόψεις του παιδιού.

Εναλλακτική φροντίδα

54. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι:
- α) Οι παροχές εναλλακτικής φροντίδας για τα παιδιά, όπως είναι η ανάδοχη οικογένεια και η φροντίδα στα ιδρύματα, είναι ακατάλληλες και ως αποτέλεσμα ακατάλληλων πόρων και ανεπαρκούς προσωπικού.
  - β) Υπάρχει έλλειψη συστηματικού και αποτελεσματικού συντονισμού των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας και των δικαστηρίων.
  - γ) Οι «εταιρείες προστασίας ανηλίκων» δεν έχουν τους κατάλληλους πόρους ώστε να εκπληρώνουν αποτελεσματικά την αποστολή τους.
  - δ) Παιδιά από μερικές ομάδες, όπως Ρομά και παράνομοι μετανάστες, έχουν ιδιαίτερα περιορισμένη προστασία των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο των μηχανισμών εναλλακτικής φροντίδας.
55. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
- α) Να συνεχίσει να ενισχύει περαιτέρω τις συνεχιζόμενες προσπάθειές του ώστε να βελτιώσει την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών στο πλαίσιο των διαδικασιών εναλλακτικής φροντίδας.
  - β) Να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών του ώστε να προλαμβάνει και να μειώνει την προσφυγή στην ιδρυματοποίηση για παιδιά που χρειάζονται εναλλακτική φροντίδα.
  - γ) Να ενισχύσει τη συνεργασία και το συντονισμό ανάμεσα στους διαφορετικούς αρμόδιους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς στο πλαίσιο της

εναλλακτικής φροντίδας, περιλαμβανομένων και των δικαστηρίων, όποτε τα αφορά.

- δ) Να διασφαλίσει ότι οι απόψεις των παιδιών ακούγονται και λαμβάνονται υπόψη στις αποφάσεις εναλλακτικής φροντίδας, σύμφωνα με τις αρχές και τις διατάξεις της Σύμβασης.

Δ6. Βασική υγεία και κοινωνική πρόνοια

56. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι:

- α) Τα στοιχεία του Κράτους μέλους για τους δείκτες βασικής εθνικής υγείας είναι ανεπαρκή.
- β) Αδυναμίες στην υποδομή και προβλήματα για ανασφάλιστες οικογένειες μπορεί να περιορίσουν την υλοποίηση του δικαιώματος των παιδιών για φροντίδα υγείας.
- γ) Υπάρχει έλλειψη νοσοκόμων και κοινωνικών λειτουργών, και σημειώνει την ανάγκη να βελτιωθεί η ποιότητα οδοντιατρικών υπηρεσιών, όπως υποδεικνύεται στην έκθεση του Κράτους μέλους.
- δ) Παιδιά γονέων που δεν καλύπτονται από πολιτικές οικογενειακής κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να μην έχουν πρόσβαση σε φροντίδα υγείας.
- ε) Παιδιά από μερικές ομάδες, όπως Ρομά και μερικές ομάδες μεταναστών, έχουν ιδιαίτερα χαμηλή πρόσβαση στη φροντίδα υγείας, κάτι που οδηγεί σε υψηλό επίπεδο ανησυχιών για την υγεία.
- στ) Μεγάλος αριθμός παιδιών καπνίζουν τσιγάρα και κάνουν χρήση οινόπνευματών ποτών.

57. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να ενισχύσει την υποδομή υγείας του, και μέσω της πρόσληψης επιπρόσθετων νοσοκόμων και κοινωνικών λειτουργών.
- β) Να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε φροντίδα υγείας, ανεξάρτητα από την ασφαλιστική κατάσταση των γονέων τους.
- γ) Να δώσει ιδιαίτερη προσοχή ώστε να διασφαλίσει την πρόσβαση σε φροντίδα υγείας των παιδιών από κοινότητες Ρομά και από άλλες ομάδες σε οικονομικά μειονεκτική θέση.
- δ) Να πάρει μέτρα ώστε να μειώσει τον αριθμό των παιδιών που καπνίζουν τσιγάρα και κάνουν χρήση οινόπνευματών ποτών, και μέσω της χρήσης εκστρατειών πληροφόρησης.

Παιδιά με ειδικές ανάγκες

58. Λαμβάνοντας υπόψη τις προσπάθειες που έχουν γίνει μέσα στα τελευταία δέκα χρόνια και την πρόσφατη εμπλοκή των παιδιών με ειδικές ανάγκες και των οικογενειών τους στη χάραξη πολιτικής, ειδικά αναφορικά προς το ειδικό τμήμα εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, και την πρόοδο που έγινε στην τροποποίηση της πρόσβασης σε δρόμους, λεωφορεία, τρένα και μερικά κτίρια για άτομα με ειδικές ανάγκες, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί ότι:

- α) Υπάρχει έλλειψη ενημερωμένων εθνικών στοιχείων για παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- β) Παιδιά με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζουν διακρίσεις, όπως αναφέρεται από το Κράτος μέλος στην έκθεσή του.
- γ) Υπάρχει έλλειψη ικανού προσωπικού ώστε να παράσχει υποστήριξη υγείας και εκπαίδευσης σε παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- δ) Πολλά παιδιά με ειδικές ανάγκες που έχουν ανάγκη από εναλλακτική φροντίδα βρίσκονται σε ιδρύματα και ότι η φροντίδα διαμονής για άτομα με ειδικές ανάγκες παραμένει χαμηλής ποιότητας, περιορίζοντας το σεβασμό για τα δικαιώματα των παιδιών και ότι παιδιά σε μερικά ιδρύματα υφίστανται κακοποίηση και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.

- ε) Συχνά δεν συμβουλευονται παιδιά με ειδικές ανάγκες για αποφάσεις που τα επηρεάζουν.
- στ) Τα μέσα πρόσβασης για άτομα, περιλαμβανομένων των παιδιών, με φυσικές ειδικές ανάγκες σε δημόσιους χώρους, κτίρια και μεταφορικά μέσα παραμένουν φτωχά και ότι η νομοθεσία από αυτή την άποψη δεν εφαρμόζεται επαρκώς.

59. Σημειώνοντας τις προσπάθειες του Κράτους μέλους από αυτή την άποψη, και υπό το φως των Βασικών Κανόνων για Ίσες Ευκαιρίες για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (Απόφαση Γενικής Συνέλευσης 48/96) και τις συστάσεις της Επιτροπής που υιοθετήθηκαν στη Γενική Ημέρα Συζήτησης για τα Δικαιώματα των Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες (CRC/C/69), η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να συνεχίσει να εφαρμόζει προγράμματα ώστε να βελτιώσει το σεβασμό για τα δικαιώματα των παιδιών με ειδικές ανάγκες, και να διασφαλίσει ότι θα συμβουλευονται τα παιδιά για αποφάσεις που τα επηρεάζουν, σύμφωνα με την ηλικία και τις ικανότητές τους.
- β) Να βελτιώσει τη συλλογή στοιχείων για παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- γ) Να πάρει μέτρα, και μέσω της χρήσης εκστρατειών πληροφόρησης, ώστε να σταματήσει τις διακρίσεις σε βάρος των παιδιών με ειδικές ανάγκες.
- δ) Να διασφαλίσει ότι παιδιά με ειδικές ανάγκες, ιδιαίτερα τα παιδιά που ζουν σε ιδρύματα, προστατεύονται από κάθε μορφή παραμέλησης, κακοποίησης ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.
- ε) Να προσλάβει επιπρόσθετο ειδικευμένο προσωπικό ώστε να παρέχει, μεταξύ άλλων, υποστήριξη υγείας και εκπαίδευσης σε παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- στ) Να ενισχύσει τις προσπάθειες ώστε να περιορίσει την προσφυγή σε λύσεις ιδρυματοποίησης για παιδιά με ειδικές ανάγκες που χρειάζονται εναλλακτική φροντίδα και να βελτιώσει την ποιότητα φροντίδας διαμονής.
- ζ) Να συνεχίσει τις προσπάθειες ώστε να καθιερώσει κατάλληλα δευτεροβάθμια σχολεία για παιδιά με ειδικές ανάγκες, συνεχίζοντας παράλληλα να δίνει έμφαση στην ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα σε περιπτώσεις όπου αυτό θα ήταν προς το καλύτερο συμφέρον του παιδιού, και να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά με ειδικές ανάγκες έχουν πρόσβαση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- η) Να συνεχίσει και να ενισχύσει τις προσπάθειες ώστε να διασφαλίσει την εύκολη πρόσβαση των παιδιών με ειδικές ανάγκες σε δημόσιους χώρους, κτίρια και μεταφορικά μέσα, περιλαμβανομένων των πεζοδρομίων, σχολείων, νοσοκομείων, τρένων και μέσων στα λεωφορεία.
- θ) Να ενισχύσει την παροχή επιμόρφωσης σε δεξιότητες καθημερινής ζωής για παιδιά με μαθησιακές ειδικές ανάγκες.

Υγεία εφήβων

60. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι:

- α) Τα υπάρχοντα σχέδια για σεξουαλική εκπαίδευση στα σχολεία δεν έχουν εφαρμοστεί πλήρως.
- β) Οι εκτρώσεις χρησιμοποιούνται ευρέως ως μέθοδος ελέγχου των γεννήσεων.
- γ) Υπάρχουν αδυναμίες στη παροχή βοήθειας σε θέματα οικογενειακού προγραμματισμού στους εφήβους, και ότι αυτές σχετίζονται με την ακαταλληλότητα του προσωπικού και την εξασφάλιση κατάλληλων οικημάτων και εξοπλισμού, όπως υποδεικνύεται από το Κράτος μέλος στην έκθεσή του.

61. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να διασφαλίσει την παροχή σχετικών πληροφοριών υγείας σε εφήβους, και μέσω των υπαρχόντων σχεδίων για σεξουαλική εκπαίδευση σε σχολεία και πρακτικών ασφαλούς ελέγχου γεννήσεων.

- β) Να ενισχύσει την παροχή συμβουλών και βοήθειας για οικογενειακό προγραμματισμό, ιδιαίτερα σε σχέση με την υγεία αναπαραγωγής, και επιπρόσθετα να διασφαλίσει ότι οι έφηβοι έχουν ελεύθερη και εμπιστευτική πρόσβαση σε τέτοιου είδους βοήθεια.

Κοινωνική ασφάλεια και πρόνοια

62. Ενώ σημειώνει το νομοσχέδιο (2646/1998) για την ανάπτυξη του εθνικού συστήματος κοινωνικής μέριμνας το οποίο θα δημιουργήσει ένα δίκτυο υπηρεσιών –που θα συντονίζονται από το Εθνικό Κέντρο για Άμεση Κοινωνική Βοήθεια – που θα παρέχουν κοινωνική φροντίδα σε ανεξάρτητες οικογένειες και ομάδες ανθρώπων που χρειάζονται άμεση προσοχή και βοήθεια, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί ότι:
- α) Ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας, που δημιουργήθηκε το 1998 ώστε να συντονίσει τις υπηρεσίες παιδικής πρόνοιας δεν έχει καταστεί ακόμα πλήρως λειτουργικός.
  - β) Είναι ανεπαρκείς οι κοινωνικοί λειτουργοί, δικηγόροι, λογοθεραπευτές, ψυχολόγοι και άλλοι ειδικοί που δουλεύουν μέσα στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας και που είναι διαθέσιμοι ώστε να υποστηρίξουν τα παιδιά και τις οικογένειές τους.
  - γ) Υπάρχει έλλειψη υπηρεσιών παιδικής κοινωνικής πρόνοιας σε μερικές περιοχές της χώρας, όπως η Πελοπόννησος και τα Ιόνια νησιά.
  - δ) Πολλά παιδιά και οι οικογένειές τους από μερικές διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες, όπως οι Ρομά, δεν γνωρίζουν πλήρως τα δικαιώματά τους για κοινωνική ασφάλεια και πρόνοια και κατά συνέπεια δεν μπορούν να διεκδικήσουν τέτοια βοήθεια.
63. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
- α) Να καταβάλει προσπάθειες ώστε να κάνει τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας πλήρως λειτουργικό.
  - β) Να βελτιώσει τη διαθεσιμότητα ειδικών σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας περιλαμβανομένων κοινωνικών λειτουργών, δικηγόρων, λογοθεραπευτών, και ψυχολόγων.
  - γ) Να διασφαλίσει την εύκολη πρόσβαση για όλα τα παιδιά, σε όλα τα τμήματα της χώρας, στις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας.
  - δ) Να ενισχύσει την παροχή πληροφοριών για τα επιδόματα κοινωνικής ασφάλειας και πρόνοιας σε παιδιά και τις οικογένειές τους που χρειάζονται τέτοια βοήθεια από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες, περιλαμβανομένων των Ρομά.

Βιοτικό επίπεδο

64. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι:
- α) Μερικά παιδιά στο Κράτος μέλος ζουν σε πολύ φτωχές συνθήκες.
  - β) Τα παιδιά από κοινότητες των Ρομά εκτίθενται ιδιαίτερα σε συνθήκες διαβίωσης χωρίς την κατάλληλη στέγαση, την απαραίτητη υγιεινή και αποκομιδή απορριμμάτων ή τρεχούμενο νερό.
65. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
- α) Να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης.
  - β) Να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στο να βοηθήσει οικογένειες των Ρομά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των παιδιών τους.

Δ7. Εκπαίδευση, ελεύθερος χρόνος και πολιτισμικές δραστηριότητες (αρθ. 28, 29, 31)

66. Αναγνωρίζοντας τις πολλές δραστηριότητες του Κράτους μέλους για τη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την ποιότητα της εκπαίδευσης και την εισαγωγή πολυπολιτισμικής διδασκαλίας, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί για μία ποικιλία προβλημάτων που συνεχίζουν να υπάρχουν, όπως είναι:

- α) Το κλείσιμο πολλών σχολείων σε αγροτικές περιοχές, περιορίζοντας την πρόσβαση των παιδιών από αγροτικές κοινότητες στην εκπαίδευση.
- β) Αναφορές για ξενοφοβία ανάμεσα σε δασκάλους και μαθητές.
- γ) Το συνολικό υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου και τα πολύ υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης ανάμεσα σε παιδιά από κοινότητες αγροτικές και κοινότητες Ρομά.
- δ) Αναφορές ότι οι απαιτήσεις για υποχρεωτική εκπαίδευση δεν εφαρμόζονται συστηματικά.
- ε) Δυσκολίες απόκτησης πρόσβασης στην εκπαίδευση για μερικές ομάδες παιδιών, περιλαμβανομένων των παιδιών που ζητούν άσυλο και των παιδιών-προσφύγων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εγγραφή τους ώστε να παρακολουθήσουν το σχολείο και να αποκτήσουν πιστοποιητικά εκπαίδευσης.
- στ) Η χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης σε πολλά σχολεία που διδάσκουν σε γλώσσες άλλες από την ελληνική, κάτι που περιλαμβάνει τη χρήση απαρχαιωμένων σχολικών βιβλίων και την καθυστερημένη ημερομηνία έναρξης της σχολικής χρονιάς· τα κατ' εκτίμηση πολύ υψηλά επίπεδα αναλφαριθμητισμού των παιδιών Ρομά· οι χαμηλές αναλογίες παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες που παρακολουθούν δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ότι μερικά παιδιά, ιδιαίτερα από αυτές τις ομάδες γίνονται δεκτά στο σχολείο μόνο ως παρατηρητές και δεν τους επιτρέπεται να αποκτήσουν σχολική αναγνώριση για αυτή την περίοδο σπουδών.
- ζ) Η έλλειψη επαρκούς χώρου για σχολεία, ιδιαίτερα στις πόλεις.

67. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) **Να συνεχίσει τις τρέχουσες προσπάθειες ώστε να αυξήσει την αναλογία του εθνικού προϋπολογισμού που ξοδεύεται στη δημόσια εκπαίδευση.**
- β) **Να διασφαλίσει την πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά στο Κράτος μέλος, κάτι που περιλαμβάνει το να αυξήσει το ποσοστό εγγραφής και να μειώσει τα ποσοστά εγκατάλειψης, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε παιδιά από αγροτικές κοινότητες, παιδιά από ομάδες Ρομά και άλλες διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες και παιδιά από μειονεκτικό περιβάλλον, περιλαμβανομένης και της χρήσης εκστρατειών πληροφόρησης που έχουν ως στόχο τους τους γονείς και τις τοπικές αρχές.**
- γ) **Να διασφαλίσει ότι η νομοθεσία που αφορά την υποχρεωτική εκπαίδευση θα ενισχυθεί, περιλαμβανομένης της παροχής των κατάλληλων πόρων για το σκοπό αυτό.**
- δ) **Να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει τις αυξήσεις στον αριθμό των παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες που παρακολουθούν δευτεροβάθμια εκπαίδευση.**
- ε) **Να επεκτείνει την πρακτική της καθιέρωσης δεύτερων δασκάλων που μιλούν γλώσσες άλλη από την ελληνική ώστε να καλύψουν όλα τα σχετικά σχολεία και τις βασικές γλώσσες.**
- στ) **Να διασφαλίσει ότι τα σχολεία έχουν αρκετό χώρο ώστε να λειτουργούν αποτελεσματικά, περιλαμβανομένου και του χώρου για γυμναστήριο και αθλητικές εγκαταστάσεις.**
- ζ) **Να συνεχίσει και να ενισχύσει τα υπάρχοντα προγράμματα για τη οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης και πληροφόρησης για όλους τους δασκάλους σε πολυπολιτισμικά ζητήματα, ώστε να διασφαλίσει την αποτελεσματική ενσωμάτωση στο σχολικό σύστημα του Κράτους μέλους παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες και άλλα περιβάλλοντα.**
- η) **Να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά μπορούν να εξασφαλίσουν πλήρη σχολική αναγνώριση για την σχολική τους παρακολούθηση.**

- θ) Να εφαρμόσει αυτές τις συστάσεις στο πλαίσιο του γενικού σχολίου της Επιτροπής για το άρθρο 29.1 της Σύμβασης, ως προς τους στόχους της εκπαίδευσης.

Δ8. Μέτρα ειδικής προστασίας

Παιδιά πρόσφυγες/αιτούντες άσυλο

68. Σημειώνοντας την πρόοδο που έγινε μέσω του προεδρικού διατάγματος του 1999 που επέκτεινε τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και την πρόσφατη νομοθεσία που επιτρέπει σε ασυνόδευτους ανήλικες να κάνουν αίτηση για άσυλο, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί:

- α) Γιατί οι υψηλοί αριθμοί αιτούντων άσυλο των οποίων η πρώτη αίτηση απορρίπτεται οδηγώντας, μεταξύ άλλων, σε καθυστερήσεις και κρατήσεις στα σύνορα του Κράτους μέλους, μπορούν να επηρεάσουν το σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών που εμπλέκονται.
- β) Για τη συχνή ύπαρξη καθυστερήσεων μέσω διοικητικών και/ή δικαστικών διαδικασιών σε σχέση με τις αιτήσεις για άσυλο ή για καθεστώς πρόσφυγα, περιλαμβανομένων των καθυστερήσεων για οικογενειακή επανένωση, που επηρεάζει τα παιδιά.
- γ) Για την απουσία κατάλληλης δημόσιας χρηματοδότησης για τη νομική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες.
- δ) Για την ανεπαρκή προσοχή που παρέχεται για τις ιδιαίτερες ανάγκες και κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών-προσφύγων.
- ε) Για τις αναφορές για διακρίσεις σε βάρος των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων από, μεταξύ άλλων, αστυνομία, εργοδότες και δασκάλους και που ενδέχεται να επηρεάσουν τα παιδιά που εμπλέκονται.
- στ) Για την κράτηση των αιτούντων άσυλο, προσφύγων και παράνομων μεταναστών κάτω από άσχημες συνθήκες και για μεγάλες περιόδους χωρίς να εμφανίζονται σε δικαστήριο.
- ζ) Για την περιορισμένη πρόσβαση των παιδιών αιτούντων άσυλο, προσφύγων και παράνομων μεταναστών στην εκπαίδευση και σε υπηρεσίες υγείας.

69. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να εξετάσει τρόπους ώστε να μειώσει τις καθυστερήσεις στην εξέταση αιτήσεων για άσυλο και τις επακόλουθες διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες, που επηρεάζουν τα παιδιά και να αποφύγει την κράτηση των παιδιών.
- β) Να διασφαλίσει ότι παιδιά αιτούντες άσυλο ή πρόσφυγες, και οι οικογένειές τους, έχουν πρόσβαση σε νομική βοήθεια.
- γ) Να αναπτύξει μία διαδικασία ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες και την κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών-προσφύγων.
- δ) Να καταβάλλει κάθε προσπάθεια ώστε να σταματήσει τις πρακτικές διακρίσεων σε βάρος παιδιών αιτούντων άσυλο ή προσφύγων και των οικογενειών τους περιλαμβανομένης, όπου αρμόζει, της δίωξης των υπεύθυνων για τέτοιες διακρίσεις και της χρήσης εκστρατειών πληροφόρησης.
- ε) Να διασφαλίσει ότι σε μέρη όπου παιδιά και οι οικογένειές τους – αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες ή παράνομοι μετανάστες – κρατούνται, οι συνθήκες κράτησής τους συμμορφώνονται με τα σχετικά διεθνή πρότυπα και ιδιαίτερα με τις διατάξεις της Σύμβασης και ότι οι κρατήσεις εξετάζονται από δικαστήριο.
- στ) Να διασφαλίσει ότι παιδιά αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και παράνομοι μετανάστες έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε υπηρεσίες υγείας, περιλαμβανομένης της ψυχολογικής φροντίδας.
- ζ) Να επικυρώσει τη Σύμβαση για τη Μείωση της Ανιθαγένειας του 1961.

Παιδική εργασία

70. Η Επιτροπή ανησυχεί:
- α) Για το μεγάλο αριθμό παιδιών κάτω από το κατώτερη επιτρεπόμενη ηλικία εργασίας τα οποία αναφέρεται ότι δουλεύουν στο Κράτος μέλος, ειδικά σε αγροτικές περιοχές και κοινότητες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.
  - β) Ενώ σημειώνει την παροχή από το Κράτος μέλος στην έκθεσή του στοιχείων από το 1992 έως το 1995, για την απουσία σαφών ενημερωμένων στοιχείων για τις πρακτικές παιδικής εργασίας.

71. Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:

- α) Να συγκεντρώνει και να διατηρεί ενημερωμένα στοιχεία για τον αριθμό των παιδιών που εργάζονται.
- β) Να πάρει μέτρα ώστε να μειώσει τον αριθμό των ανήλικων παιδιών που εργάζονται, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε βιομηχανίες γεωργικές, αλιευτικές, μικρεμπορίου, παρασκευής ενδυμάτων, κατασκευαστικές και τουριστικές, και δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε παιδιά από κοινότητες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Παιδιά του δρόμου

72. Η Επιτροπή ανησυχεί:
- α) Για τον αριθμό των παιδιών που εργάζονται και/ή ζουν στο δρόμο, και ιδιαίτερα για τον αριθμό των παιδιών Ρομά.
  - β) Για την έλλειψη πρόσβασης αυτών των παιδιών στην εκπαίδευση και σε υπηρεσίες υγείας.
  - γ) Γιατί τα νεαρά παιδιά που βρίσκονται στο Κράτος μέλος παράνομα απελαύνονται από την χώρα χωρίς διαδικασία ελέγχου τι είδους ενέργεια θα εξυπηρετούσε καλύτερα τα συμφέροντά τους.

73. Σημειώνοντας τις προσπάθειες του Κράτους μέλους από αυτή την άποψη, η Επιτροπή συνιστά:

- α) Να γίνουν μεγαλύτερες προσπάθειες ώστε να μελετηθούν οι αιτίες και η έκταση αυτού του ζητήματος.
- β) Να καταβληθούν επιπρόσθετες προσπάθειες για την παροχή απάντησης μέσω ολοκληρωμένων κοινωνικών υπηρεσιών ώστε να βοηθήσουν τα παιδιά που ζουν και/ή εργάζονται στο δρόμο, περιλαμβανομένων καινοτόμων εκπαιδευτικών υπηρεσιών που θα προσαρμοστούν στην κατάσταση αυτών των παιδιών και ως εναλλακτικό του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και σε συνεργασία με ΜΚΟ.
- γ) Να ενισχυθούν οι προσπάθειες ώστε να αποτρέπεται τα παιδιά να καταλήγουν σε μία κατάσταση ζωής στο δρόμο και να βοηθήσουν τα παιδιά να εγκαταλείψουν τη ζωή στο δρόμο, με μία ιδιαίτερη επικέντρωση στα παιδιά Ρομά.

Κατάχρηση ουσιών

74. Η Επιτροπή ανησυχεί:
- α) Επειδή παιδιά καπνίζουν κάνναβη και εισπνέουν βενζίνη και κόλλα.
  - β) Διότι υπηρεσίες αποκατάστασης κατάχρησης ναρκωτικών διατίθενται μόνο στην Αθήνα.
75. Σημειώνοντας τις προσπάθειες του Κράτους μέλους από αυτή την άποψη, η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
- α) Να εφαρμόσει τα πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια προγράμματά του για την πρόληψη και καταπολέμηση της κατάχρησης ουσιών σε όλη τη χώρα.

- β) Να συνεχίσει να συνεργάζεται με ΜΚΟ και να δουλεύει με τις οικογένειες στο πλαίσιο των προγραμμάτων αποκατάστασης.**

Σεξουαλική εκμετάλλευση, εμπόριο και παιδική πορνεία

- 76.** Καλοδεχόμενη το νομοσχέδιο του Κράτους μέλους για αυτό το θέμα, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί:
- α) Για τις αναφορές για σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών.
  - β) Για τις αναφορές διακίνησης παιδιών προς, και μερικές φορές μέσα, στο Κράτος μέλος για, μεταξύ άλλων, σεξουαλική εκμετάλλευση.
  - γ) Για την απουσία διαθέσιμων επίσημων στατιστικών για τη σεξουαλική εκμετάλλευση και/ή τη διακίνηση παιδιών.
  - δ) Για την έλλειψη προστασίας, στα πλαίσια του νόμου, των αγοριών πόρνων.
- 77.** Η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος:
- α) **Να κάνει μία μελέτη για τις αιτίες και την έκταση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της διακίνησης παιδιών περιλαμβανομένου μέσω της συλλογής αξιόπιστων στοιχείων για την επίπτωσή τους.**
  - β) **Αναφορικά προς τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στο Πρόγραμμα Δράσης και την Παγκόσμια Δέσμευση που υιοθετήθηκαν στα Παγκόσμια Συνέδρια Κατά της Εμπορικής Εκμετάλλευσης των Παιδιών, που έγιναν το 1996 και το 2001, να αναπτύξει ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της διακίνησης παιδιών καλύπτοντας, μεταξύ άλλων, όλες τις πτυχές της βοήθειας σε παιδιά-θύματα, και να διασφαλίσει ότι το σχέδιο θα υλοποιηθεί σε όλες τις περιοχές της χώρας, και μέσω της δίωξης των ατόμων που ευθύνονται για τέτοιες πράξεις.**
  - γ) **Να διασφαλίσει ότι στο πλαίσιο των όποιων διασυνοριακών προσπαθειών για την αντιμετώπιση της διακίνησης, το καλύτερο συμφέρον των παιδιών που τα αφορά αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα εξέτασης.**
  - δ) **Να ενισχύσει τις προσπάθειές του ώστε να διαπιστώσει και να αναφέρει τις πρακτικές παιδικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και να ενισχύσει τη συνεργασία με ΜΚΟ που εργάζονται στο χώρο αυτόν.**
  - ε) **Να ενισχύσει τη δράση του ώστε να βοηθήσει παιδιά θύματα τέτοιας κακοποίησης, και μέσω της παροχής συμβουλών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών στα θύματα.**

Δικαιοσύνη ανηλίκων

- 78.** Σημειώνοντας ότι το Κράτος μέλος έχει ένα σύστημα ειδικών δικαστηρίων ανηλίκων και ότι συστάθηκε Επιτροπή να μελετήσει θέματα ανησυχίας για το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και να προτείνει ένα νέο νομοσχέδιο για τη φροντίδα για τους ανήλικες παραβάτες και τα παιδιά σε κίνδυνο παραβατικότητας, η Επιτροπή εξακολουθεί να ανησυχεί:
- α) Ότι τα παιδιά προστατεύονται από το σύστημα δικαστηρίων ανηλίκων μόνο μέχρι την ηλικία των 17 ετών.
  - β) Για τη δίωξη των παιδιών για επαιτεία.
  - γ) Για την έλλειψη σεβασμού για τα πρότυπα δικαιοσύνης ανηλίκων αναφορικά προς τις διαδικασίες σύλληψης και κράτησης, περιλαμβανομένης της περιστασιακής κράτησης παιδιών μαζί με ενήλικες.
  - δ) Για τους αναλογικά μεγάλους αριθμούς παιδιών από διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και πολιτισμικές ομάδες που εμπλέκονται σε διαδικασίες δικαιοσύνης ανηλίκων, και ιδιαίτερα όταν περιλαμβάνουν κράτηση και φυλάκιση.
  - ε) Ότι το δικαίωμα των παιδιών για νομική κάλυψη ή άλλη κατάλληλη βοήθεια δεν διασφαλίζεται πάντοτε συστηματικά.

- στ) Για το μεγάλο αριθμό ανηλίκων που κρατούνται πριν από την εκδίκαση, για πλημμελήματα, παρά το γεγονός ότι η εσωτερική νομοθεσία απαγορεύει τέτοιου είδους κράτηση με εξαίρεση την περίπτωση όπου το υποτιθέμενο έγκλημα είναι τέτοιο που θα επέφερε ποινή 10 ετών ή περισσότερο.
- ζ) Για τις καθυστερήσεις στις δικαστικές διαδικασίες που οδηγούν σε μακρές περιόδους κράτησης πριν από την εκδίκαση.
- η) Για το ότι σύμφωνα με το νόμο μπορεί να επιβληθεί στα παιδιά ποινή 20 ετών.
- θ) Για το ότι το δικαίωμα έφεσης περιορίζεται στις ποινές φυλάκισης άνω του ενός έτους.
- ι) Για την έλλειψη επαρκούς αριθμού επιμελητών ανηλίκων, ιδιαίτερα δε σε όλες τις πόλεις και περιοχές της χώρας.

79. Η Επιτροπή συνιστά στο κράτος μέλος:

- α) Να διαμορφώσει νόμους, πολιτικές και μηχανισμούς, για όλα τα παιδιά κάτω των 18, και να παράσχει κατάλληλους πόρους ώστε να διασφαλίσει την πλήρη υλοποίηση των προτύπων της δικαιοσύνης ανηλίκων και ιδιαίτερα των άρθρων 37, 40 και 39 της Σύμβασης, καθώς επίσης και των Προτύπων Ελάχιστων Κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για την Απόδοση της Δικαιοσύνης Ανηλίκων (Κανόνες Πεκίνου) και των Οδηγιών των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (οι Οδηγίες Ριάντ), και στο πλαίσιο της ημέρας συζήτησης της Επιτροπής το 1995 για την απόδοση της δικαιοσύνης ανηλίκων.
- β) Να αποποινικοποιήσει την επαιτεία για τα παιδιά ενώ συγχρόνως να διασφαλίσει ότι μία τέτοια αλλαγή δεν θα την εκμεταλλευτούν ενήλικες που δύνανται να εκμεταλλευτούν τα παιδιά και να τα αναγκάζουν να είναι επαίτες.
- γ) Να οργανώσει επιμόρφωση για τη δικαιοσύνη ανηλίκων και τα δικαιώματα των παιδιών για, μεταξύ άλλων, αστυνομικούς, φύλακες, δικαστές, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και άλλου είδους προσωπικό που εμπλέκεται στη διαδικασία της δικαιοσύνης ανηλίκων.
- δ) Να διασφαλίσει το σεβασμό όλων των προτύπων της δικαιοσύνης ανηλίκων περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών κατά τις διαδικασίες σύλληψης και κράτησης και των ελάχιστων συνθηκών κράτησης και των απεριόριστων δικαιωμάτων για έφεση και νομική κάλυψη, για ελεύθερη ερμηνεία όπου χρειάζεται και για κάθε άλλη σχετική βοήθεια.
- ε) Να διασφαλίσει ότι η κράτηση, περιλαμβανομένης της κράτησης πριν από την εκδίκαση, χρησιμοποιείται μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης, και με την κατάλληλη εξέταση της σοβαρότητας του εγκλήματος και ότι θα καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης.
- στ) Να καταργήσει τις διατάξεις που επιτρέπουν τη φυλάκιση ενός παιδιού για περίοδο 20 ετών.
- ζ) Να αυξήσει τον αριθμό των επιμορφωμένων επιμελητών ανηλίκων και άλλων σχετικών επαγγελματιών.

Διαφορετικές εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές ή πολιτισμικές ομάδες

80. Η Επιτροπή ανησυχεί ιδιαίτερα για το σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών Ρομά.

81. Η Επιτροπή συνιστά εντόνως στο Κράτος μέλος να συνεχίσει και να ενισχύσει τις προσπάθειές του ώστε να αναπτύξει και να εφαρμόσει πρακτικές και προγράμματα για τη βελτίωση του σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών Ρομά, και μέσω της συνεργασίας με εκπροσώπους από τους ίδιους τους Ρομά και μέσω της ενδυνάμωσης των κοινοτήτων Ρομά.

Επικύρωση των 2 προαιρετικών πρωτοκόλλων

82. Σημειώνοντας την υπογραφή από το Κράτος μέλος των Προαιρετικών Πρωτοκόλλων της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την Πώληση των Παιδιών, την Παιδική Πορνεία και την Παιδική Πορνογραφία, καθώς και για την Εμπλοκή των Παιδιών σε Ένοπλες Συγκρούσεις, η Επιτροπή συνιστά στο Κράτος μέλος να προχωρήσει στην επικύρωση και των δύο κειμένων.

Διάδοση της έκθεσης, γραπτές απαντήσεις, καταληκτικές παρατηρήσεις

83. Η Επιτροπή ανησυχεί ότι η αρχική έκθεση του Κράτους μέλους έχει τύχει πολύ μικρής διάδοσης μέσα στο Κράτος μέλος, ακόμα και στα υπουργεία της Κυβέρνησης και ανάμεσα στις σχετικές ΜΚΟ.
84. Υπό το φως του άρθρου 44, παράγραφος 6, της Σύμβασης, η Επιτροπή συνιστά, αναφορικά προς την αρχική έκθεση και τις γραπτές απαντήσεις που υπέβαλλε το Κράτος μέλος, να τα διαθέσει ευρέως στο γενικό κοινό και να εξετάσει την έκδοση της έκθεσης, μαζί με τα σχετικά περιληπτικά πρακτικά και τις καταληκτικές παρατηρήσεις που υιοθετούνται επ' αυτών από την Επιτροπή. Ένα τέτοιο κείμενο πρέπει να διαδοθεί ευρέως προκειμένου να προκαλέσει δημόσιο διάλογο και ενημέρωση για τη Σύμβαση και την υλοποίησή της σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης του Κράτους μέλους και στο ευρύ κοινό, περιλαμβανομένων των ενδιαφερομένων μη-κυβερνητικών οργανώσεων.